

Handläggning Tove Corneliusson, ASF
Sofia Johansson, UTB

Till ASF och UTB

Direkttelefon 0520-49 60 06 (TC)

E-post

Datum 2017-01-25

Dnr

Kartläggning av föräldrastöd i Trollhättan

Beskrivning av uppdraget

I Trollhättans Mål- och Resursplan finns styrande policys som samtliga nämnder ska genomsyras av. En stadsgemensam handlingsplan för horisontella perspektiv 2016-2017 har tagits fram för att samordna arbetet för ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet. Förvaltningarna har i uppdrag att genomföra aktiviteter enligt handlingsplanen. En av dessa aktiviteter är att kartlägga behovet av föräldrastöd och avser perspektiven *folkhälsa, integration/inkludering samt jämställdhet*. Ansvariga förvaltningar är arbetsmarknads- och socialförvaltningen (ASF) tillsammans med utbildningsförvaltningen (UTB). Den 7 december antog Kommunstyrelsen en social hållbarhetsstrategi: För ett jämlikt Trollhättan-strategi för hållbarhet 2016-2020. Syftet med strategin är att hantera de horisontella perspektiv som avser social hållbarhet.

Syfte

Att genom behovsinventering och kartläggning ta gemensamt helhetsgrepp på den generella föräldrautbildningen i staden. Föräldraskapets olika faser ska belysas.

Mål

Att skapa samordning i frågan om den generella föräldrautbildningen i staden samt att hantera ansvarsfrågan, inom och mellan förvaltningarna.

Nationell strategi för föräldrastöd

Den nationella strategin för ett utvecklat föräldrastöd, En vinst för alla, är en strategi för ett universellt förebyggande föräldrastöd, det vill säga att alla föräldrar erbjuds samma möjligheter till stöd och hjälp. Det universellt förebyggande stödet som presenteras i strategin fokuserar på att främja föräldrars självförtroende samt på barns anknytning. Målsättningen med ett universellt förebyggande föräldrastöd är att via föräldrar främja barns hälsa och positiva utveckling och maximera barnets skydd mot ohälsa och sociala problem. Ingen enskild grupp av föräldrar, eller enskild förälder, väljs ut av något skäl. Strategin är tänkt att dels inspirera kommuner, och

landsting, att utveckla stöd och hjälp till föräldrar i deras föräldraskap, dels utgöra ett praktiskt stöd i det organisatoriska planerings- och utvecklingsarbetet.

Föräldrastöd definieras som *en aktivitet som ger föräldrar kunskap om barns hälsa, emotionella, kognitiva samt sociala utveckling och/eller stärker föräldrarnas sociala nätverk.*

Strategins övergripande mål är: *Alla föräldrar ska erbjudas föräldrastöd under barnets uppväxt (0–17 år).* Ett medel att nå det övergripande målet är att utveckla samverkan på lokal nivå kring stöd och hjälp till föräldrar i deras föräldraskap. Om alla aktörer vars verksamhet riktar sig till föräldrar inom kommun, landsting, trossamfund, föräldraföreningar, idrottsrörelsen och andra idéburna organisationer samt studieförbund med flera samarbetar, samordnar och samlokaliserar sig ökar samhällets förutsättningar att ge alla föräldrar föräldrastöd från och med perioden kring graviditeten till dess att barnet fyller 18 år. Därför är ett av delmålen: *Ökad samverkan kring föräldrastöd mellan aktörer vars verksamhet riktar sig till föräldrar.* Några andra delmål är: *Ökat antal hälsofrämjande arenor och mötesplatser för föräldrar samt ökat antal föräldrastödsaktörer med utbildning i hälsofrämjande metoder och universella evidensbaserade föräldrastödsprogram.*

Länsstyrelserna ska under åren 2014-2017 stödja kommuner, landsting och andra aktörer i arbetet med att utveckla ett föräldrastöd riktat till alla föräldrar med barn i tonåren utifrån den nationella strategin.

Ur Trollhättans Stads MRP 2016- 2019:

Politiskt prioriterad inriktning under mandatperioden (ASN):

”Individuella insatser för barn och ungdomar ska i möjligaste mån ges på hemmaplan och föräldrar som behöver stöd i sin föräldraroll ska få det.”

Läroplan för förskolan (1998).

”Vårdnadshavare har ansvaret kring sina barns fostran och utveckling. Förskolan ska komplettera hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn ska kunna utvecklas rikt och mångsidigt.”

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (2011).

”Skolan och vårdnadshavarnas gemensamma ansvar för elevernas skolgång ska skapa de bästa möjliga förutsättningarna för barn och ungdomars utveckling och lärande.”

Behovsinventering

Folkhälsomyndigheten gav 2014 ut en vägledning i lokalt och regionalt föräldrastödsarbete – Föräldrar spelar roll.

I vägledningen har man bland annat sammanfattat studier och även gjort intervjuer för att utreda föräldrars behov och önskemål om stöd.

De flesta föräldrar uttrycker att de i första hand vänder sig till den andra föräldern eller andra närstående i det egna nätverket. Men många föräldrar framhåller också vikten av ett utökat socialt nätverk, alltså att prata med andra föräldrar om barn och föräldraskap och en professionell rådgivning om gränssättning och hur man stödjer sitt barn på bästa sätt. Många föräldrar visar ett intresse för att utveckla sin föräldraroll genom olika former av föräldrastöd.

Majoriteten av föräldrar eftersöker information och stöd regelbundet på nätet. Flera studier påvisar att oavsett barnens ålder så vill föräldrar i första hand ha information om föräldraskapet via en webbplats. Det är dock få som uppger sig vara i intresserade av en mer omfattande stödinsats online.

Något mindre än hälften av alla föräldrar uppger att de är intresserade av att delta i föräldrakurser i form av föräldrastödsprogram. Intresset är särskilt stort när barnen är små och föräldrar som upplever någon form av problem deltar oftare. Det som framkommer att föräldrarna vill beröra under dessa träffar är allt som har med barns utveckling att göra.

En intervjustudie med föräldrar med barn i klass 1-6 visar att föräldrarna önskar mer utbyte och möjlighet till diskussion med andra föräldrar i skolan. De anser t ex att föräldramöten kan utnyttjas mer till att diskutera föräldraskap. Flera andra studier påvisar att föräldrar vill bli erbjudna föräldrastöd via förskola och skola.

Föräldrar önskar i upprepade studier fler informella mötesplatser som t ex öppna förskolan.

Vad finns inom Trollhättans Stad?

Familjecentrum

Familjecentrum har till uppdrag att arbeta förebyggande med de barn och deras föräldrar som bor inom Trollhättans kommun. Verksamheten samfinansieras av utbildningsförvaltningen, Västra Götalandsregionen och arbetsmarknads- och socialförvaltningen. Verksamheten är förlagd vid Karlstorpskolan.

Familjecentrum vilar på fyra ben: öppen förskola, riktade grupper, föräldrarådgivning och resurscentrum. Föräldrarådgivningen är till för föräldrar med barn i åldern 0-7 år som under en period behöver extra stöd i föräldrarollen.

Öppen förskola

Öppen förskola är öppen måndag till torsdag med lite olika inriktningar: måndagar 0-6 år, tis- och torsdagar 0-2 år, onsdagar 0-7 månader. På onsdag eftermiddag hålls språkcafé där barn får vara upp till 9 år. Syftet med öppen förskola är att erbjuda pedagogisk gruppverksamhet för barn samtidigt som föräldrar ges möjlighet till kontakt och gemenskap. Personal finns till hands för att svara på olika frågor och barnmorska medverkar en gång per månad. Den öppna förskolan har även en uppsökande verksamhet där man besöker olika lekplatser en eftermiddag i veckan. I snitt har den öppna förskolan 34 besökare per dag (2015).

Riktade grupper

Under hösten 2015 har man startat projekt "Prata svenska med baby" en förmiddag i veckan tillsammans med NätverkiCentrum (ASF) på Mötesplatsen för kvinnor, Kronogården. Målgruppen är mödrar, med barn upp till 2 år, som behöver lära sig svenska. Projektet planeras att pågå under 1,5 år.

Babymassage erbjuds med fokus på samspel föräldrar - barn.

Mindfulness erbjuds dels föräldrar men även föräldrar/barn.

Tvillinggrupp hålls en gång per månad. Andra grupper kan erbjudas vid behov.

Föräldrarådgivning

Föräldrarådgivningen kan erbjuda:

- Samtalsstöd kopplat till frågeställningen
- Marte Meo-mottagning
- Rådgivning i olika frågor kring barn
- Familjeförskola
- Gruppverksamhet

Resurscentrum

Familjecentrums personal utbildar annan personal i mindfulness, bl a vid Kvarnens förskola, och deltar även på föräldramöten och i MVC-grupper. Familjecentrum kan även stötta personal i andra frågor. Familjecentrums sköterska ingår i en samverkansgrupp med samtliga BVC-sköterskor i Trollhättan där man bland annat diskuterar information och stöd till föräldrar. Detta ser man som en fördel då man kan samordna informationen som ges.

Resursforum

Resursforum inom arbetsmarknads- och socialförvaltningen arbetar med prevention på flera nivåer: universell, selektiv och indikerad. Verksamheten är lokaliserad till Familjehuset (tidigare Oscarsskolan).

Universell prevention

I den universella preventionen ingår en Effektbaserad utbildning där fältsekreterarna medverkar på föräldramöten i åk 7-9. Det ursprungliga programmet Effekt är evidensbaserat och omfattar träffar 2 ggr per år i tre år enligt manual. Syftet med Effekt är att ge föräldrar kunskap om hur de ska kommunicera med sina barn, i syfte att skjuta upp debuten och minska användandet av alkohol, tobak och narkotika. Inför höstterminen erbjuder sig fältsekreterarna att komma ut till samtliga skolor och många skolor nappar på detta. Statistik finns på antal föräldrar som årligen nåtts av Effekt, 7-9 åk (450-500 pers/2015).

Riktade och selektiva insatser

Under hösten 2016 har rådgivningen Oscar startat. Dit kan både ungdomar och föräldrar vända sig om man känner oro för en ungdom som använder droger t ex. Mottagningen har öppet en kväll i veckan.

Föräldrastöd på Välkomsten¹ erbjuds nyanlända i arabisktalande samt somalisktalande grupper. Barnpassning ordnas, kulturkompetenta personer är med som gruppleddare och man träffas 5 ggr. Innehåll: hur är det att vara förälder i Sverige, hur kan man hjälpa barnen att klara skolan (frukost, hålla tider, omsorg, samarbete med skolan, fritidsaktiviteter). Alla har inte uppehållstillstånd som deltar.

Somaliska föreningen har efterfrågat ett generellt föräldrastöd och en grupp har startats med stöd av resursforum under 2016. Somaliska föreningen stod själva för inbjudning, en kulturkompetent person deltar och man träffas ca 5 gånger. 23 st ingår i gruppen och det har varit mycket uppskattat. Föräldrar har själva bildat nätverk efter kursen.

Temakvällar på Mötesplatsen för kvinnor har innefattat frågor om föräldrastöd där Nätverk i Centrum medverkat. Nätverk i Centrum kan även erbjuda föräldrastöd individuellt som en serviceinsats, 40 föräldrar har fått detta under 2015.

Det finns även en efterfrågan från Integrationscentrum (IC) att genomföra föräldrastöd för nyanlända. Deltagarna på IC har många frågor kring föräldraskap och uppfostran i Sverige. Därför planeras det att bjuda in Nätverk i Centrum m fl för att informera målgruppen. Tanken är att nyanlända ska få information om kommunens olika insatser och att avdramatisera att söka sig till dessa insatser, till exempel föräldrastödskurser eller liknande.

Växtkraft vid Sjuntorpsskolan

2012-2014 bedrevs ett projekt med utvecklingsmedel från Folkhälsorådet – Föräldrakraft- där man använde sig av förskolan som arena. Ett större antal pedagoger i förskolan utbildades till samtalsledare i föräldrastödsprogrammet Föräldrakraft. Föräldrakraft startades på tre olika områden i Trollhättan men snabbt insåg man att Föräldrakraft var ett alltför resurskrävande program och därmed

¹ Välkomsten är Trollhättans Stads verksamhet för elever som är nya i svenska skolan.

ändrade projektet sitt upplägg till den modifierade varianten Växtkraft. I ett första läge upplevde samtalsledarna att det var svårt att entusiasmera föräldrarna i de olika diskussionerna och att ledarna upplevde att de inte hade tillräckligt med erfarenhet och kunskap om samtalsmetodik för att optimal utveckling. Då anordnades en uppdragsutbildning på Högskolan Väst på 7.5 Hp i samtal och kommunikation där 20 stycken ledare i Växtkraft deltog. Slutsatsen efter projektets slut var att förskolan är en bra arena för föräldrastöd.

I Sjuntorp lever projektet med Växtkraft kvar. Det erbjuds till alla föräldrar som har barn som ska börja förskoleklass på Sjuntorpsskolan. Föräldrarna delas in i grupper utifrån hur deras barn klassplaceras med tanken att grupperna skall kunna fortsätta som ett föräldranätverk som kan söka stöd i varandra även när barnen fortsätter upp i skolan.

Omsorgsförvaltningen

Omsorgsförvaltningen erbjuder riktat individuellt stöd genom sin anhörigsamordnare men erbjuder även stöd i grupp via kontaktman, anhörigombud/pedagog. Anhörigsamordnaren ser ett behov av ett utvecklat samarbete med skola och särskola, då de allra flesta föräldrar hen möter beskriver att välfungerande skola och omsorgsinsatser där de blir lyssnade till och görs delaktiga, är det mest värdefulla stödet.

Övrigt föräldrastöd

MVC

Samtliga förstföderskor (oavsett om den ena i paret har barn sedan tidigare) erbjuds deltagande i föräldragrupp. De träffas 3 gånger innan barnet är fött och 1 gång efteråt. Träffarna sker på barnmorskemottagningen men efterträffen är förlagd på Familjecentrum så att de även får den verksamheten presenterad. De som inte har möjlighet att närvara i grupperna erbjuds föräldrastöd individuellt.

BVC

Närhälsans förvaltningsledning tog våren 2015 ett beslut om att alla Barnavårdscentraler (BVC) i VGR ska genomföra projektet "En förälder blir till". Även alla Familjecentraler - såväl offentliga som privata – är inbjudna, se länk: www.vgregion.se/kjv

Arbetet ska mynna ut i konkreta förbättringar som bidra till att göra verksamheterna ännu bättre på att ge en jämlik barnhälsovård och ett jämlikt bemötande.

Enligt "Krav och kvalitetsboken" ska Barnhälsovården i Västra Götaland erbjuda alla nyblivna föräldrar utbildning och stöd individuellt eller i grupp. I Verksamhetsbeskrivning för Barnhälsovården i Västra Götalandsregionen 2009 finns en riktlinje som säger att föräldrastöd i grupp ska erbjudas alla nyblivna

föräldrar vid minst 5 tillfällen. Målet är att 70 % av förstagångsföräldrar deltar minst hälften av de erbjudna tillfällena

BVC Föräldrastöd i grupp, Trollhättan	Barn födda 2014, antal	Föräldrar som deltagit 5 ggr el mer %	Varav första- gångs- förälder %	Övriga, del- tagit någon gång %
Hjortmossens läkar- hus	82	0	0	12
VC Maria Albert	150	7	16	84
Närhälsan Källstorp	85	19	42	13
Närhälsan Sylte	151	0	0	0
Medpro Clinic Stavre	115	0	0	12
Primapraktiken	109	26	49	17
Summa:	692	8	34	26

Statistiken ovan visar att det endast är hälften av BVC-mottagningarna som genomför föräldrautbildningar i grupp minst 5 ggr och att 34 % av förstagångsföräldrarna deltagit vid minst 5 tillfällen.

Svenska kyrkan

Svenska kyrkan bedriver öppen förskola (0-6 år) en dag i veckan i Skogshöjden, Götalunden, Lextorp, Skoftebyn samt två dagar per vecka i Strömslund. Verksamheten är öppen för alla.

Nationella hjälptelefoner

Till hjälptelefonerna kan alla ringa som känner en oro för sitt eget barn eller något barn i närheten. Alla hjälptelefoner har samma mål, att kunna stötta föräldrar att finna nya strategier eller se dilemman på ett annat sätt och därmed avlasta föräldern. Hos Mind svarar erfarna socionomer eller barnpsykologer på frågeställningarna, hos BRIS kuratorer och på Rädda Barnen andra föräldrar.

Mind.se/foraldratelefonen

020-85 20 00

Öppet mellan 10-15

Bris Vuxentelefon

Bris.se

0771-50 50 50

Öppet mellan 9-12

Rädda Barnens föräldratelefon

020-786 786

Öppet måndag-torsdag 18-21

Föräldraforum online

Det finns flertalet stora forum på internet för föräldrar. De flesta är en kombination av artiklar, bloggar och forum där föräldrar kan kommunicera olika sorters frågor gällande graviditet, barns utveckling och föräldraskap. Flertalet av sidorna samarbetar även med olika experter så att föräldrarna kan ställa frågor till t.ex. försäkringskassan, barnpsykologer eller förskolepersonal. Några exempel är: Familjeliv.se, Viforaldrar.se, Alltforforaldrar.se samt Vimedbarn.se.

Även på Facebook finns en mängd olika grupper där föräldrar kan söka medlemskap. Dessa är dock oftare mer riktade till olika grupper eller filosofier inom föräldraskap som t.ex: Genusmedvetet föräldraskap, FOFF – Forum för feministiska föräldrar, Nära föräldrar, Föräldrar till barn med diabetes, Föräldrar till barn med Autism och ADHD m fl.

Sammanfattning och analys

Vi ser i nuläget inget behov av att utöka det generella föräldrastödet utan snarare att bibehålla och utveckla samverkan inom det som finns idag.

Det generella föräldrastöd som erbjuds i Trollhättan riktar sig främst till de lägre åldersgrupperna. Familjecentrum erbjuder öppen förskola för föräldrar i hela kommunen och har varje vecka en uppsökande verksamhet men kan även erbjuda riktat stöd och gruppverksamhet för föräldrar till förskolebarn.

Projektet med Växtkraft startade för att man stadsövergripande inte såg att det fanns tillräckligt med generellt stöd till föräldrar under förskoleåren. Numera finns Växtkraft bara kvar vid Sjuntorpsskolan, och erbjuds föräldrar i förskoleklass.

När det gäller mindre barn finns även ett generellt föräldrastöd via MVC/BVC samt Svenska Kyrkan som har öppna förskolor i olika delar av kommunen.

När det gäller generellt föräldrastöd till tonårsföräldrar ges det främst via föräldramöten där fältsekreterarna medverkar med Effektbaserad utbildning och handlar då främst om droger och gränssättning.

När det gäller riktade insatser är det främst ASF som erbjuder detta, både till grupper av nyanlända men även i form av individuellt stöd. Omsorgsförvaltningen erbjuder anhörigstöd till föräldrar med barn som har funktionsnedsättningar.

För att få ett effektivt stöd för föräldrar måste evidensbaserade metoder kombineras med föräldrars önskemål och behov. Många föräldrar väljer att vända sig till det egna nätverket för stöd i föräldrafrågor, det innebär att de som har litet eller svagt nätverk

kan uppleva att de har ett större behov av universellt föräldrastöd. Majoriteten av föräldrar har idag tillgång till internet och 75 % av föräldrar med barn 0-16 år söker aktivt fakta på nätet. Internet blir därmed en viktig arena att använda både som marknadsföringsplats för det föräldrastöd som erbjuds i staden men även en möjlighet att erbjuda internetbaserat föräldrastöd om det önskas.

84 % av föräldrar uppger i en studie att dom önskar få föräldrastöd med skola och förskola som arena. 73 % av dessa vill att stödet skall ligga på kvällstid. Skolan kan upplevas som en trygg neutral plats som oftast är lättillgänglig för dem flesta föräldrar.

Förslag till förbättringar och framtida arbete

I utredningen har vi träffat på några områden där vi ser en utvecklingspotential:

- marknadsföring av det föräldrastöd som finns idag via Stadens hemsida.
Ansvarig: ASF/Informationsavdelningen
- bevara och utveckla samverkan inom Stadens föräldrastöd.
Ansvarig: ASF/UTB/OF
- se över möjligheten att inom ramen för skolans uppdrag finna arbetssätt som ger stöd till föräldrar.
Ansvarig: UTB
- föräldramöten skulle kunna användas som forum för föräldrar att prata om barns utveckling, regler och samsyn.
Ansvarig: UTB
- temaföreläsningar kan ske i form av föräldramöten eller som ytterligare föräldrastöd.
Ansvarig: UTB
- se över möjligheten för skolan hjälpa föräldrar att forma positiva nätverk för att kunna stödja varandra under barnets uppväxt genom att upplåta sina lokaler för träffar.
Ansvarig: UTB
- skolorna kan använda sina hemsidor för att ytterligare kunna hänvisa till stadens föräldrastöd och eventuellt det stöd som skolorna själva har.
Ansvarig: UTB

- förvaltningarna bör vid behov ha med sig föräldrastöd som ett område när de planerar olika utbildningssatsningar.
Ansvarig: ASF/UTB

Tove Corneliusen
ASF

Sofia Johansson
UTB

Bilaga 1

